

**ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до навчального плану**

Код та найменування спеціальності 032 Історія та археологія

Рівень вищої освіти_ третій (освітньо-науковий) рівень

Спеціалізація Етнологія, Антропологія

Освітня програма 032 Історія та археологія

Форма навчання денна та заочна

Загальний обсяг у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи та строк навчання 60 кредитів ЕКТС, 4 роки

Навчальний план, затверджений Вченою радою 17 травня 2016 року, протокол № 5

Відповідність вимогам стандарту вищої освіти (в разі наявності) _____

Відповідність вимогам професійного стандарту (в разі наявності) _____

Вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання другий освітній рівень (магістр)

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання	Найменування навчальних дисциплін, практик
1. Цикл загальної підготовки		
Компетентність у використанні іноземної мов	<i>Знати і вміти:</i> використовувати іноземну мову для представлення наукових результатів в усній та письмовій формах; <i>розуміти і спілкуватися:</i> у іншомовному науковому і професійному середовищі; <i>розуміти</i> іншомовні наукові та професійні тексти.	Англійська мова для наукового спілкування (Блок 1.1 – бкр. – семестр 1,2) <i>Відповідальний:</i> Центр наукових досліджень та викладання іноземних мов НАН України
Компетентність у проведенні наукових досліджень на рівні доктора філософії	<i>Знати:</i> методи наукових досліджень; <i>вміти:</i> використовувати методи наукових досліджень на рівні доктора філософії; <i>вміти</i> працювати з різними джерелами, розшукувати, обробляти, аналізувати та синтезувати отриману інформацію; <i>розуміти:</i> наукові статті у сфері історії.	Методологія, організація та технологія наукових досліджень (Блок 1.3 – бкр. – семестр 1,2) <i>Відповідальний:</i> Відділ етнології сучасності, відділ історичної етнології.
Компетентність у використанні сучасних інформаційних та комунікаційних технологій,	<i>Знати і вміти:</i> використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, комп'ютерні засоби та програми при проведенні наукових	Методологія, організація та технологія наукових досліджень (Блок 1.3 – бкр. – семестр 1,2) <i>Відповідальний:</i>

комп'ютерних засобів та програм.	досліджень.	Сектор «Науково-видавничий центр та бібліотека»
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	<i>Знати:</i> теорію, методологію та методику етнологічних досліджень; <i>знати</i> завдання та принципи комплексного підходу, етапи застосування комплексного підходу при дослідженні етнографічних явищ; <i>вміти</i> використовувати методи структурно-функціонального, порівняльно-типологічного, крос-культурного характеру при вирішенні наукових завдань; <i>вміти</i> реалізовувати методологію етнологічних досліджень у сфері гуманітарних наук.	Методологія, організація та технологія наукових досліджень (Блок 1.3 – бкр. – семестр 1,2) <i>Відповідальний:</i> Відділ етнології сучасності, відділ історичної етнології. Філософія (Блок 1.2 – 6 кр. семестр 1,2) <i>Відповідальний:</i> Центр гуманітарної освіти НАН України
Здатність працювати з сучасними бібліографічними і реферативними базами даних, а також наукометричними платформами	<i>Знати:</i> зміст і порядок розрахунків основних кількісних наукометричних показників ефективності наукової діяльності (індекс цитування, індекс Гірша (h-індекс), імпаکت-фактор (IF, або I _F)); <i>вміти</i> працювати з сучасними бібліографічними і реферативними базами даних, а також наукометричними платформами.	Методологія, організація та технологія наукових досліджень (Блок 1.3 – бкр. – семестр 1,2) <i>Відповідальний:</i> Відділ етнології сучасності; Завідувач наукової бібліотеки.
Компетентність у педагогічній діяльності щодо організації та здійснення освітнього процесу, навчання, виховання, розвитку і професійної підготовки студентів до певного виду професійно-орієнтованої діяльності	<i>Знати:</i> структуру вищої освіти в Україні; <i>знати</i> та <i>вміти</i> використовувати законодавче та нормативно-правове забезпечення вищої освіти; <i>знати</i> специфіку професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи; <i>знати та вміти:</i> використовувати сучасні засоби і технології організації та здійснення освітнього процесу; <i>знати і вміти:</i> використовувати різноманітні аспекти виховної роботи зі студентами; <i>знати і вміти:</i> використовувати інноваційні методи навчання.	Методологія, організація та технологія наукових досліджень (Блок 1.3 – бкр. – семестр 1,2) <i>Відповідальний:</i> Відділ етнології сучасності, відділ історичної етнології.
Здатність створювати нові знання через	<i>Вміти:</i> спілкуватися в діалоговому режимі з широкою	Методологія, організація та технологія наукових

оригінальні дослідження, якість яких відповідає вимогам рецензентів на національному та міжнародному рівнях	науковою громадськістю з метою обговорення дискусійних питань та результатів дослідження.	досліджень (Блок 1.3 – бкр. – семестр 1,2) <i>Відповідальний:</i> керівник аспіранта/здобувача
Компетентність в проведенні критичного аналізу різних інформаційних джерел за темою дисертації. Компетентність у публічному представленні та обґрунтованому захисті результатів наукових досліджень.	<i>Вміти:</i> проводити критичний аналіз різних інформаційних джерел конкретних освітніх, наукових та професійних текстів в сфері обраної спеціальності; <i>вміти:</i> виявляти теоретичні та практичні проблеми, а також дискусійні питання в конкретних освітніх, наукових та професійних текстах в сфері історії.	Методологія, організація та технологія наукових досліджень (Блок 1.3 – бкр. – семестр 1,2) <i>Відповідальний:</i> керівник аспіранта/здобувача
Здатність шукати власні шляхи вирішення проблеми, критично сприймати та аналізувати чужі думки та ідеї, рецензувати публікації та автореферати, проводити критичний аналіз власних матеріалів	<i>Вміти:</i> критично сприймати та аналізувати чужі думки та ідеї, шукати власні шляхи вирішення проблеми.	Методологія, організація та технологія наукових досліджень (Блок 1.3 – бкр. – семестр 1,2) <i>Відповідальний:</i> Відділ історичної етнології
2. Цикл професійної підготовки		
Компетентність у здійсненні досліджень пов'язаних з етнографічним районуванням України	<i>Знати:</i> терміни і поняття етнографічного районування (регіон, район, етнографічна, локальна група); принципи етнографічного районування (діалектологічні особливості, за явищами матеріальної та духовної культури, наявність самосвідомості, субетнонімів тощо); характерні етнолокальні особливості складових Північного (Полісся), Південно-Західного (Бойківщина, Буковина, Волинь, Гуцульщина, Лемківщина, Надсяння, Низинне Закарпаття, Опілля, Поділля) та Південно-Східного (Середнє Подніпров'я, Слобожанщина, Південь) історико-етнографічних регіонів України. <i>вміти:</i> здійснювати картографування	Етнографічне районування України (Блок 2.1.1 – 3 кр. – семестр 1) <i>Відповідальний:</i> відділ етнології сучасності

	<p>явищ матеріальної та духовної культури; використовувати дослідницький інструментарій для уточнення меж етнографічних районів на матеріалах з окремих народознавчих тем; здійснювати соціокультурне моделювання зміни етнографічних меж у хронологічній перспективі; на основі емпіричних етнографічних даних визначати приналежність конкретної території (населених пунктів) до одного із етнографічних районів, контактної зони чи етнічного пограниччя.</p>	
<p>Компетентність у проведенні наукових досліджень щодо проблем етногенезу українського народу</p>	<p><i>Знання</i> теоретико-методологічних аспектів етногенезу; основних понять та їх змісту (етнос, етногенез, нація, етнічність); наукових концепцій походження українців; головних етапів етногенезу українців у контексті європейської історії; етномаркерів поведінкових стереотипів; трансформаційних етнокультурних процесів сьогодення.</p> <p><i>вміти:</i> аналізувати та пояснювати політичні, соціальні, культурні та економічні фактори етногенезу; характеризувати особливості функціонування українського етносу на різних етапах етнічної історії; застосовувати отримані знання у сфері наукових досліджень та професійній діяльності.</p>	<p>Етногенеза українців (Блок 2.1.2 – 3 кр. семестр 2) <i>Відповідальний:</i> відділ історичної етнології.</p>
<p>Компетентність у науковому дослідженні народної архітектури</p>	<p><i>Знати:</i> особливості формування і розвитку народного будівництва поселень, садиб, традиційних споруд; чинники, які обумовили локальні особливості народного будівництва; основні теоретичні підходи і концепції щодо етногенезу сакрального будівництва; ключові параметри порівняльного аналізу</p>	<p>Народна архітектура України (Блок 2.1.3 – 3 кр. – семестр 4) <i>Відповідальний:</i> відділ етнології сучасності</p>

	<p>архітектурно-конструктивних рішень традиційних споруд; особливості методики дослідження пам'яток народної архітектури.</p> <p><i>вміти:</i> викладати усно і письмово своє бачення етногенезу розвитку народного будівництва; поважно ставитися до праць попередників, коректно використовувати їх інформацію з народного будівництва; розглядати в соціокультурному контексті генезу народного будівництва.</p>	
Компетентність проведення наукових досліджень на основі здобутих знань у сфері теоретичної етнології	<p><i>Знання:</i> основних напрямів етнології (еволюціонізм, дифузійнізм, соціологічна школа в етнології, функціоналізм, структурний функціоналізм, школа історичної етнології в США, етнопсихологія, структуралізм, культурний релятивізм, неоеволюціонізм); основних теорій етносу; фактори утворення етносу; основних концепцій етногенезу; вертикальної та горизонтальної стратифікації етносів; взаємозв'язки між етносом, культурою та мовою; етнічних процесів сучасності; природи та характеру міжетнічних конфліктів.</p> <p><i>вміння:</i> аналізувати теоретичну літературу з етнології, визначати її належність до наукової школи та напрямку; з'ясовувати зміст і значення різних етнокультурних процесів; застосовувати знання з теорії етнології для вироблення рекомендацій щодо способів міжетнічних комунікацій та залагодження міжетнічних конфліктів.</p>	Теорія етнології (Блок 2.1.4 – 3 кр. семестр 3) <i>Відповідальний:</i> Відділ історичної етнології
Компетентність у сфері етнічної історії України та антропологічного складу українського	<p><i>Знання:</i> понятійного апарату і термінології етнічної антропології; пізнавальних</p>	Етнічна історія України в світлі даних антропології (Блок 2.1.5 – 3 кр. семестр 4) <i>Відповідальний:</i>

<p>народу</p>	<p>можливостей антропологічних даних як джерела історико-культурознавчої інформації; антропологічної структури давнього та середньовічного населення історичних українських земель; результатів досліджень провідних вчених в царині антропології українського народу; методів і підходів, що їх застосовували в процесі досліджень антропологічного складу українців; антропологічного районування території України; історичних витоків антропологічних особливостей українського народу.</p> <p><i>вміння:</i> оперувати основними термінами та поняттями етнічної антропології; охарактеризувати антропологічну структуру населення давнього та середньовічного населення історичних українських земель; застосовувати антропологічні дані в процесі вивчення та аналізу етнічної історії України; охарактеризувати антропологічну структуру українців; визначити роль окремих компонентів у формуванні антропологічного складу українського народу.</p>	<p>відділ історичної етнології</p>
<p>Компетентність в історії розвитку етнологічної науки в Україні</p>	<p><i>Знати:</i> історію зародження етнографії як науки на українських землях; процеси початкового розгортання народознавчих вивчень в політично розчленованій Україні; розвиток народознавчих досліджень у XIX – на початку XXI ст.; специфіку діяльності етнологічних центрів у найбільших українських містах (Львові, Києві, Одесі, Харкові, Дніпрі та ін.), включаючи академічні, університетські, музейні центри, а також емігрантську/діаспорну</p>	<p>Соборницька візія українського етнокультурного простору в народознавчих дослідженнях I пол. XIX ст.; Розвиток української етнології у XX – на початку XXI ст. (Блок вибір аспіранта – 5кр. – семестр 5) <i>Відповідальний:</i> відділ історичної етнології, відділ етнології сучасності</p>

	<p>спільноти та внесок іноземців до української етнографії; напрямки сучасних досліджень української етнології, їх стан та перспективи.</p> <p><i>вміння:</i> отримувати етнографічну інформацію з архівних джерел, періодики, епістолярію; визначити актуальний напрямок наукових досліджень та доповнити власну роботу історіографічним матеріалом; встановлювати історично-політично-економічну складову у різних етнологічних наукових процесах.</p>	
<p>Компетентність у питаннях методики проведення антропологічних та етнологічних досліджень</p>	<p><i>Знати:</i> особливості сучасних рас та етнічних груп; роль антропологічних джерел у вивченні етногенетичних процесів; сучасні принципи та методики проведення антропологічних чи етнологічних досліджень.</p> <p><i>вміння:</i> використовувати зібрані польові антропологічні та етнографічні матеріали у наукових дослідженнях; самостійно збирати емпіричні дані, опрацьовувати їх та презентувати у формі наукових досліджень (повідомлення, статті, монографії, дисертації).</p>	<p>Антропологічний склад українського народу; Методика польових етнологічних досліджень (Блок <i>вибір аспіранта</i> – 5кр. – семестр 3) <i>Відповідальний:</i> відділ історичної етнології, відділ етнології сучасності</p>
<p>Компетентність у проведенні наукових досліджень етнопсихологічних рис та народної релігійності українців</p>	<p><i>Знати:</i> зміст основних понять етнопсихології: етнос, нація, культура, культурна трансмісія, психічний склад етносу, національний характер, менталітет, етнічна свідомість, етнічна самосвідомість, етнічна ідентичність, маргінальність, етнічна диспозиція, етнічна установка, етнічний стереотип, аутостереотип, гетеростереотип, етнічний конфлікт; чому між етносами виникають конфлікти і яким чином вони регулюються; що таке етнічна самосвідомість і</p>	<p>Етнопсихологічні риси українців; Народна релігійність українців (Блок <i>вибір аспіранта</i> – 5кр. – семестр 6) <i>Відповідальний:</i> відділ етнології сучасності</p>

	<p>як вона виражається у міжетнічних стосунках; базові категорії народної релігійності; сутність і значення релігії як психологічного і соціального феномену; особливості психології релігійної людини.</p> <p><i>вміти:</i></p> <p>застосовувати різні методи для дослідження психологічних особливостей етносу; пропонувати шляхи та способи подолання етнічного конфлікту; консультувати щодо особливостей комунікації з представниками різних етнічних спільностей; визначати психічні особливості людей різних культур; ідентифікувати індивідуально-психологічні особливості людини; об'єктивно оцінювати різноманітні релігійні явища, процеси в суспільстві; проводити дослідження народної релігійності; аналізувати статистичні дані, які стосуються релігійних проявів.</p>	
--	--	--

**Керівник проектної групи
(гарант освітньо-наукової програми):**

Директор ІН НАН України,
академік НАН України, професор

 С.П. Павлюк

Члени проектної групи:

Завідувач відділу ІН НАН України,
д.і.н., професор

 Я.М. Тарас

Пров. н.с. ІН НАН України,
д.і.н., професор

 С.П. Сегеда

Пров. н.с. ІН НАН України,
д.філол.н., професор

 Р.Ф. Кирчів